

Max Picard – konvertita zo židovstva a stopár človeka utekajúceho pred Bohom

Branislav Michalka

27. júla 2021 ✚ Kultúra

Biznismen na úteku. Zdroj: wannapik.com

Je len málo kníh napísaných v 20. storočí, ktoré sa svojou schopnosťou odhaľovať desivé súvislosti šialenstva moderného života, vyrovnajú eseji švajčiarskeho spisovateľa Maxa Picarda s názvom – *Útek pred Bohom* (Die flucht vor Gott, 1934). S neúprosnou systematickosťou popisuje Picard paranoidný a neustály útek moderného masového ľudstva pred Bohom, vo všetkých aspektoch jeho života. Pred našimi očami sa v jeho eseji otvára skutočné pozadie moderného sveta, ktorý nás obklopuje, jeho na prvý pohľad neviditeľný ale zjednocujúci prvok, stále sa zrýchľujúceho úteku človeka pred Bohom. Úteku, ktorý sa zmocnil techniky, aby mu pomohla efektívnejšie utekať pre Božím hlasom. Spoznáme svet, ktorý sme doposiaľ nevnímali, pretože sme nemali čas sa zastaviť a porozhliadnuť. Museli sme neustále utekať spolu s masami utekajúcich šialencov, posadnutých strachom pred Božou autoritou, pred Božím súdom a Božou pravdou.

Čím viac sme utekali, tým väčší bol strach a čím väčší bol strach, tým viac sme pociťovali nutnosť ešte rýchlejšie utekať. Skrytá príčina ľudskej vykorenenosti je tu odkopávaná s archeologickou pedantériou meter po metri, ako nejaké neustále plynúce, unikajúce a skrývajúce sa Pompeje, v ktorých všetci žijeme, vybudované ľudskou pýchou a zaliate pod lávou ľudskej zaslepenosti.

Už názvy jednotlivých kapitol vzbudzujú mrazivý des svojou analytickou detailnosťou a pripomínajú akúsi halucinačnú variantu encyklopédie, ktorá si zobrala za cieľ nevynechať žiaden vzťah nášho života k všadeprítomnému úteku: Štruktúra úteku, Organizovanie úteku, Úzkosť na úteku, Hospodárstvo na úteku, Jazyk vo svete úteku, Umenie na úteku, Veľkomesto a príroda na úteku, Veci na úteku...

To bláznivé pobehovanie, ten stres, ktorý nás drví vo svojom lise, to neustále chvátanie odnikadiaľ niekam, odrazu dostáva hrôzyplný zmysel a cieľ – útek pred Bohom. Kto nečítal Picardovu knihu *Útek pred Bohom*, ten nikdy neprenikne dokonale (ak sa to vôbec dá) do súvislostí, ktoré držia moderný svet pohromade v jeho jednote a ženú ho jednotne vpred. Zážitok z knihy je umocnený vytríbeným poetickým štýlom, predkladajúcim obrazy a súvislosti v nezvyklých vzťahoch a kombináciách. Možné drobné

filozofické a teologické nedostatky, sú ospravedlniteľné vzhľadom na fakt, že autor knihu písal päť rokov pred svojim definitívnym obrátením. Celkový dojem a odhaľujúci účinok knihy však tieto možné nedostatky (nie veľké), nad ktorými pravoverný katolík privrie oči, vysoko prevyšuje.

Samotný Max Picard nakoniec našiel východisko z tohto úteku. V roku 1939 konvertoval na katolícku vieru a zostal konečne stáť na mieste, ktoré jemu (aj nám) určil Boh. Prestal utekať, prestal obracať tvár smerom od Boha a prestal sa vyhýbať zodpovednosti človeka. Stal sa kresťanom.

Jeho pôvod ho však k tomuto radikálnemu riešeniu príliš nepredurčoval. Narodil sa na nemecko – švajčiarskych hraniciach, roku 1888 a jeho rodina patrila k miestnej židovskej elite v rodnom Schopfheime. Jeho starý otec bol rabínom.

Rabínov vnuk Max Picard sa rozhodol študovať lekárstvo a stať sa doktorom. Jeho štúdium bolo úspešné a to natolko, že sa stal v roku 1911 po ukončení štúdia, asistentom na univerzitnej klinike v slávnom Heidelbergu. Profesia lekára ho však neuspokojovala, pretože bol skrz naskrz nasiaknutá pozitivistickou a darwinistickou ideologickou omáčkou.

Táto jeho averzia k modernej medicíne nakoniec viedla k rezignácii na prax lekára a v roku 1919 k jeho odchodu do švajčiarskeho kantonu Tessin, ktorý bol známy svojou „nemodernosťou“. Picard neskôr popísal v knihe *Hitler v nás* (Hitler in uns selbst, 1947), ďalšej jasnozrivej analýze povahy moderného človeka a jeho života, tento kraj: „*Ako silne sa tu pociťuje prítomnosť minulých generácií, môžeme ešte dnes pozorovať v tessinskom kantone. Pri biskupskej vizitácii na dedine patrí prvá biskupova návšteva minulým generáciám, mŕtvym na cintoríne. Aj mŕtvi sú prítomní so živými, pokiaľ je biskup v dedine na návšteve.*“

Rozhodol sa stať spisovateľom na voľnej nohe a čoskoro vydal prácu s názvom *Posledný človek* (Der letzte Mensch, 1921). Výsledkom jeho lekárskeho a fyziognomického štúdií bola kniha *Ludská tvár* (Das Menschengesicht, 1930), fyziognomická analýza tváří významných osobností ľudských dejín, z politického, umeleckého a vedeckého života. V ďalšej, podobne orientovanej knihe *Hranice fyziognómie* (Die Grenzen der Physiognomik, 1937), varoval na základe vlastných pozorovaní pred ľahkovážnym usudzovaním na vnútro človeka, podľa jeho tváre. Medzitým vydal slávny *Útek pred Bohom* a v roku 1942, už po svojej konverzii, knihu *Nerozborné manželstvo* (Die unerschütterliche Ehe), ktorej názov nepotrebuje komentár. Samotný Picard bol verným a obetavým manželom. Jeho manželka trpela trvalým ochorením, ktoré bolo tiež jednou z príčin ich neprerušného, tridsať ročného pobytu vo Švajčiarsku.

Kniha *Hitler v nás*, vydaná dva roky po vojne, vzbudila veľký rozruch, pretože ako príčinu etablovania národne socialistického, novopohanského režimu, nepredkladala ľavicovo liberálne politické kliše, vnímajúce Hitlera ako reprezentanta „reakcie“ a „tmárstva“, ale ako dokonalého predstaviteľa moderného, nekresťanského sveta. V knihe podrobil celkovej kritike svet masových informačných prostriedkov, ako sú rozhlas a televízia, rozpoznal ich manipulačný charakter a utvrdil sa ešte viac vo svojom antimodernizme. Názvy jeho kníh z neskorších rokov (*Svet ticha, Atomizácia moderného umenia, Zničený a nezničiteľný svet, Atomizácia osobnosti*) už len potvrdzujú tento nezvratný trend v jeho myslení.

Umrel v roku 1965 vo Švajčiarsku, na prahu totálneho víťazstva moderného a utekajúceho sveta, ktoré nastalo po kultúrnej revolúcii roku 1968. Svet nasledujúcich desaťročí nielenže potvrdil Picardovu analýzu moderného sveta, ale prekonal aj tie najdesivejšie predpoklady trasy jeho úteku pred Bohom. Útek sa stal

natoľko globálnym a šialeným, že ešte aj svet 40., 50. a 60. rokov, ktorý desil Picarda, sa dnes stáva predmetom sentimentálnej, krátkozrakej ale pochopiteľnej nostalgie.

Zdroj: PxHere

Knihu *Útek pred Bohom* preložil do nám prístupného českého jazyka, ako jeden z prvých v Európe, známy katolícky vydavateľ a obhajca viery Josef Florian z moravskej Starej Říše. Druhé vydanie vyšlo v roku 1970, počas drobnej pauzy v budovaní socializmu a s rozriedeným názvom *Človek na úteku*. Tento rozriedený názov, snád' aby nebol moderný čitateľ príliš enervovaný už v názve zmienkou o Bohu (čím bol len paradoxne a komicky vydavateľom potvrdený Picardov úsudok o modernom stáde) bol použitý aj vo vydaní z roku 2016, ktoré je stále dostupné.

Máme v ňom možnosť spoznať mimoriadneho človeka – kresťana, ktorý sa narodil ako potomok židovského rabína, ako príslušník náboženstva, ktoré uteká pred Božím Synom už dvetisíc rokov. Aj tento druh úteku sa Maxovi Picardovi podarilo prekonať. Skúsme sa začítať do jeho knihy, nasledovať ho a zostať stáť:

„Vo všetkých dobách utekal človek pred Bohom, avšak toto odlišuje dnešný útek od akéhokolvek predchádzajúceho: viera bol predtým všeobecná, bola tu a bola pred jednotlivcom, bol tu objektívny svet viery; útek sa v odpore k tomu dokonával len v jednotlivom človeku, uskutočňoval sa práve tým, že sa človek odpútal od sveta viery aktom rozhodnutia, vôle. Človek si musel najprv útek vytvoriť, pokiaľ chcel utekať. Dnes je to naopak: viera ako objektívny vonkajší svet, je zničená. Človek si musí aktom vôle v každom okamihu vždy znovu vieru vytvárať tým, že sa oslobodzuje od sveta úteku, pretože útek a už nie viera tu stojí ako objektívny svet...

Zdá sa, ako by ľudia neexistovali mimo sveta úteku, ako by človek existoval len v tej miere, ako sa podieľa na úteku. Človek žije a tým, že žije, uteká. Život a útek sa stali jedno. ... Útek je s človekom taký spätý, že sa zdá, ako by bol pre neho normálom a nie výnimkou. Ak je však útek záležitosť sama pre seba, nezávislá na ľuďoch, potom sa už nepýtame, prečo sa uteká a zabúdame, že sa uteká pred Bohom.“

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/max-picard-konvertita-zo-zidovstva-a-stopar-cloveka-utekajuceho-pred-bohom/>